

Jesenski *hommage* sv. Jeronimu, prevoditeljima i piscima

Imajući na umu da je jesen odavno počela i da tri mjeseca koja nas vode u zimu prolete brzo, vjerojatno bi svakoga u ovome trenutku moglo iznenaditi pitanje: Kako ste proveli posljednji petak u rujnu? A upravo vas to pitamo. Teško da bi se itko mogao prisjetiti sasvim običnoga dana u mjesecu u punome zamahu nove radne i školske godine ako nema određen i poseban razlog za to. Pa ipak, možda ima i onih koji su tu večer uoči početka jednoga sasvim običnog vikenda namjerno uzeli knjigu kakva stranoga pisca i udubili se u čitanje. Naime, 30. rujna, posljednjega petka u mjesecu rujnu, obilježili smo Međunarodni dan prevoditelja, a čitajući i toga smo dana posebno odali počast „ljudima u sjeni” čije nam znanje i vještina prevođenja omogućuju užitek u filozofskim

.....
 Jesenski dani posvećeni su jeziku i književnosti. Svake godine obilježava se Europski dan jezika 26. rujna (ove godine petnaesti put, posvećen promicanju učenja jezika), Međunarodni dan prevoditelja 30. rujna, a od 15. listopada do 15. studenoga obilježava se Mjesec hrvatske knjige.

mislima, povijesnim, stručnim i proznim tekstovima inozemnih pisaca i mislilaca, u stranoj poeziji, u dječjoj književnosti... Prevoditelji, vrsni prevoditelji, ne prevode samo riječi i rečenice, oni prenose misli i podastiru smisao pisane riječi proničući u uvijek iznova izazovan svijet koji im se otvara na bijelome papiru – svijet koji će ispuniti, opisati i približiti rečenicama našega jezika. I ova, 25. međunarodna prevoditeljska obljetnica slavila se istoga dana – na blagdan sv. Jeronima. Valja se podsjetiti da je taj zanat, uistinu kako poslovice kaže, *star kao Biblija*, a usto nije slučajno da je sv. Jeronim njegov zaštitnik (i zaštitnik svih prevoditelja), a o *Bibliji* je doslovno i bila riječ. Među onim što nam je dostupno i poznato iz života toga svetca jest da je rođen oko 347. godine

u Stridonu, naselju na granici rimskih provincija Dalmacije (Liburnije) i Panonije. Na tome su području živjeli mnogi narodi ilirskoga kulturnog kruga, no cijeli je prostor nazvan po Dalmatima, koji su u to doba staroga vijeka Rimljanima pružali najveći otpor. Kršćanski svetac, crkveni učitelj i filozof sv. Jeronim došao je u Rim u ranoj mladosti, prihvatio kršćanstvo, od velikih je učitelja učio govorništvo te upoznao latinsku klasičnu kulturu i latinski jezik. Putovao je iz Rima u Galiju, a određeno se vrijeme zadržao i u Trieru, najstarijemu njemačkom gradu i sjedištu biskupa sjeverno od Alpa, danas na rijeci Moselle, blizu granice s Francuskom i Luksemburgom. Otišao je sv. Jeronim i u pustinju, živio monaškim životom, u Carigradu pohodio bogate gradske knjižnice, a u Antiohiji (koja je tada pripadala helenističkoj Siriji) zaređen je za svećenika. Naravno,

učio je i usavršavao se u jezicima, hebrejskome i grčkome. No papa Damaz I. poziva ga natrag u Rim te mu povjerava prijevod *Evanđelja* s grčkoga na latinski jezik. I *Stari se zavjet* (*Septuaginta*) čitao i proučavao ne na izvornome hebrejskom, nego na grčkome jeziku, koji je većina kršćana na Zapadu znala sve slabije, a sve je bolje znala latinski. Sveti Jeronim mnoge je godine posvetio prijevodu *Biblije* na latinski i stvorio slavnu *Vulgatu*, a nije prevodio doslovno riječ za riječ, nego je pronicao u tekst i prenosio smisao. Umro je 30. rujna 420. godine u Betlehemu. Tko zna kako bi on danas preveo riječ *hommage* u naslovu ovoga teksta napisanoga u njegovu čast i čast svih prevoditelja i pisaca? Prevoditeljima jezik nudi izbore, a kreativni odabir jezičnih sredstava pri prevođenju ovisi o prilici, vrsti, namjeni, jednom riječju – o kontekstu. To je i svojevrsan međudruštveni i međukulturni spoj, međukulturna komunikacija koja nam omogućuje da u brzome i globalnome vremenu u kojemu živimo budemo uključeni, ako želimo, u svaki kutak svijeta koji nam je dostupan – da pratimo vijesti, ali i čitamo dobre književne prijevode koji su pronikli u duh i kulturu *Drugih* i prenijeli nam je da na taj način putujemo i razvijamo se s *Drugima* u razmišljanju – aktivnosti koja čovjeka čini onim što izvorna latinska riječ *homo* i znači. Ako bi se to zanemarilo, prijevod bi mogao biti *promašena priča*. Gledajući šire i izvan književnoga prevođenja (u kontekstu prevođenja općenito i u kontekstu otvorenih europskih granica), loš bi prijevod ili tekst kakva dokumenta preveden bez poznavanja konteksta i nazivlja (jezika struke) mogao imati primjerice i pravne posljedice. Svaki je zarez prevoditelju jednako važan kao misao koju treba prenijeti. Dvosmjernan je to put; prevodi se s mnogih jezika na hrvatski i s hrvatskoga na mnoge jezike. Zna li, na primjer, tko su najprevođeniji hrvatski pisci? U Mjesecu hrvatske knjige (15. 10. – 15. 11.), u kojemu se posebno promiče nacionalna pisana riječ i kultura čitanja, doznajemo i spoznajemo kako se i djela naših vrsnih pisaca prevode na mnoge strane jezike i čitaju u inozemstvu. Vrijeme za čitanje ne može biti izgubljeno vrijeme jer ne čitamo samo prazne riječi nego čitamo misli i stvaramo nove (svoje). Ne trebamo čekati da se prevoditeljima i piscima dodijele nagrade da bismo ih cijenili – i mi sami vrijedimo onoliko koliko smo knjiga pročitali. Jesenski je *hommage* posveta i svim ljubiteljima lijepe riječi, jezika i jezika.

.....
 Prevoditeljima jezik nudi izbore,
 a kreativni odabir jezičnih
 sredstava pri prevođenju ovisi
 o prilici, vrsti, namjeni, jednom
 riječju – o kontekstu. To je i
 svojevrsan međudruštveni
 i međukulturni spoj, među-
 kulturna komunikacija koja
 nam omogućuje da u brzome i
 globalnome vremenu u kojemu
 živimo budemo uključeni, ako
 želimo, u svaki kutak svijeta koji
 nam je dostupan.

.....